

כב-ב מה שאין כן בביצה שנולדה ביום טוב ראשון, שלא הותרה ביום טוב שני של ראש השנה, על אף שבשאר המועדים היא מותרת ביום השני, לפי שקדושתם של שני הימים של ראש השנה אחת היא, ולא הקילו ביום השני אלא לכבודו של מת בלבד.

ואם כן, מדוע התיר אמימר לכחול ביום טוב שני של ראש השנה?

אמר ליה אמימר: **אנא** — כנהרדעי סבירא לי, דאמרי אף בביצה שנולדה ביום טוב שני של ראש השנה הקילו בה.

ומאי דעתיך להחמיר ולאסור ביום טוב שני של ראש השנה, הרי כל החשש יכול להיות דלמא מעברי ליה בית דין לאלול.

דהיינו, שחושש אתה שמא לא יבואו העדים ביום השלושים של אלול, ונמצא חודש אלול "מעובר" בן שלשים יום [במקום עשרים ותשע יום באופן רגיל], ויהיה ראש השנה מן התורה ביום טוב שני.

אין לך לחשוש לחשש הזה, כי האמר רב חיננא בר כהנא: מימות עזרא ואילך — לא מצינו אלול מעובר!

שנינו במשנה: ואין אופין פתין גריצין אלא רקיקין.

תנו רבנן: בית שמאי אומרים: אין אופין פת עבה בפסח, ובית הלל מתירין.

ומניחה הגמרא שטעמם של בית שמאי הוא מחשש חימוץ, ולכן שואלת הגמרא:

ועד כמה עוביה של "פת עבה" שהתירו בה בית הלל מבלי לחשוש לחימוץ?

אמר רב הונא: עד עובי טפה. שכן מצינו בלחם הפנים שנאפה מצה, ויש בו עובי טפה.

מתקיף לה רב יוסף: אם אמרו להתיר עובי טפה בכהנים שהם זריזין ויכולים לשמור מחימוץ — יאמרו בסתם אנשים שאינן זריזין שמותר להם לאפות בפסח עד עובי טפה?

אם אמרו שמותר לאפות עובי טפה בפת "עמלה" של לחם הפנים, שהושקע הרבה עמל בעשייתה — יאמרו זאת בפת רגילה בפסח, שאינה עמלה?

אם אמרו שאין לחשוש לחימוץ בלחם הפנים היות והלחם נאפה בהסקה בעצים יבשים המפיקים חום רב — יאמרו להתיר לאפות פת עבה בהסקה בעצים לחים, שיש בה חום נמוך?

אם אמרו באפיית לחם הפנים בתנור חם שהיו מסיקים אותו יום יום למנחות — יאמרו בתנור של פסח שהיה צונן עד להסקתו, ואינו בעל חום רב?

אם אמרו בלחם הפנים, הנאפה בתנור של מתכת שחומו רב — יאמרו בתנור של חרס שחומו פחות?

ונשאר שאלותיו של רב יוסף ללא מענה. ומתוך כך מביאה הגמרא הסבר אחר במה נחלקו בית שמאי ובית הלל בפת עבה בפסח.

א. אמר רב ירמיה בר אבה: שאלית שאלתי את רבי [הרב של] ביחוד, ביני לבינו, שלא בנוכחות אנשים אחרים.

ותנא ששנה בכרייתא בפסח היות ובהלכות יום טוב דפסח קאי, שהיה שונה את הדברים האלה בתוך שאר ההלכות של פסח שהיה עוסק בהם התנא.

תניא נמי הכי במפורש שהנושא של המחלוקת הוא בדיני טירחה ביום טוב, ולא בחשש חימוץ בפסח:

דתניא: בית שמאי אומרים: אין אופין פת מרובה ביום טוב, ובית הלל מתירין.

מתניתין:

אף הוא, רבן גמליאל שהחמיר במשניות דלעיל, אמר שלשה דברים להקל:

א. מכבדין מטאטאים את בית המטות. שהוא המקום שהיו מסכים בו על מיטות לאכול את הסעודה. ולא חשש לגזירה שמא יבוא להשוות את הגומות בשעה שמטאטא.

ב. ומניחין את המוגמר לבונה על גבי גחלים ביום טוב, ולא אסרו משום שאינו צורך אוכל נפש.

ג. ועושיין גדי מקולם צלוי בשלמות על כרעו ובני מעיו, שהיו נצלים יחד עמו, בלילי פסחים, ולא חשש שנראה כאוכל קרבן פסח בחוץ.

וחכמים אסריין לטאטא שמא ישוה גומות, לגמר משום שאנו צורך אוכל נפש אלא רק למפונקים, ולעשות גדי מקולם לפי שדומה לאוכל קדשים בחוץ.

גמרא:

אמר רב אסי: מחלוקת לגמר בגדים, שנותן

ובמאמר מוסגר מבארת הגמרא: ומנו, מי הוא רבו של רב ירמיה בר אבא — רב.

מאי "פת עבה" שהתירו בית הלל לאפותה?

וענה לי רב: פת מרובה. שהתירו לאפות הרבה לחמים ביום טוב, יותר ממה שצריך ליום טוב עצמו. ובית שמאי אוסרים זאת מחמת הירחא ליום אחר. אך לא מחמת חשש חימוץ.

איכא דאמרי, כך אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב:

שאלית את רבי ביחוד. והיינו, שרב עצמו שאל זאת את רבו.

ומנו רבו של רב — רבינו הקדוש הוא [רבי].

מאי פת עבה?

וענה לי רבי: פת מרובה.

ואמאי קרו ליה "פת עבה"? — משום דנפישא, שהיא עבה מאד בשעת הלישה.

אי נמי, באתריה דהאי תנא ששנה את הברייתא הזאת, לפת מרובה — פת "עבה" קרו ליה.

ומקשה הגמרא על הביאור הזה: מכדי, הרי משום דקטרח טרחא דלא צריך ביום טוב, הוא שאסרו בית שמאי.

ואם כן, תיקשי: מאי אריא מדוע נקט התנא שמחלוקתם היא בפסח? והרי אפילו בשאר ימים טובים נמי נחלקו בכך.

ומשנינן: אין הכי נמי שנחלקו גם בשאר ימים טובים.

את הלבונה על האש כדי שיכנס הריח בבגדים. וכיון שאינו להנאת הגוף, לכן אסרו חכמים.

אבל לגמר כדי להריח שהוא הנאת הגוף — דברי הכל מותר.

מיתיבי מהא ששינונו בכרייתא:

א. אין מכבדין את בית המטות ביום טוב.

ואילו בני ביתו של בית רבן גמליאל היו מכבדין.

אמר רבי אליעזר בר צדוק: פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל, ולא היו מכבדין בית המטות ביום טוב.

אלא, היו מכבדין אותן [את בתי המיטות] מערב יום טוב, והיו פורסין עליהם, על קרקעיתם, סדינין.

למחר, כשאורחים נכנסין, היו מסלקין את הסדינין. ונמצא הבית מתכבד מאליו.

אמרו לו: אם כן כדברך — אף בשבת מותר לעשות כן.

ואם נחלקו חכמים עליו ביום טוב, הרי זו ראייה שרבן גמליאל התיר כיבוד ממש ביום טוב עצמו.

ב. ואין מניחין את המונמר ביום טוב.

ושל בית רבן גמליאל היו מניחין.

אמר רבי אליעזר בר צדוק: פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל, ולא היו מניחין את המונמר ביום טוב.

אלא, היו מביאין ערסקאות כלים מנוקבים של ברזל, ומעשנין אותן בתוכן בריח לבונה מערב יום טוב. ופוקין את נקביהן מערב יום טוב כדי שישתמר העשן עם הריח הטוב בתוך הכלים.

למחר, כשאורחים נכנסין — פותחין את נקביהן, ונמצא הבית מתגמר מאליו.

אמרו לו: אם כן כדברך — אף בשבת מותר לעשות כן! אלא מכאן ראייה שהתיר רבן גמליאל לגמר ביום טוב עצמו, ולכן נחלקו עליו חכמים.

ומוכח מהברייתא נגד מה שאמר רב אסי שמודים חכמים לרבן גמליאל שמותר לגמר!

אלא, אי אתמר דברי רב אסי — הכי אתמר:

אמר רב אסי: מחלוקת לגמר כדי להריח.

אבל לגמר כדי שיכנס הריח בבגדים — אסור לדברי הכל.

איבעיא להו: מהו לעשן פירות בריח של לבונה, האם מותר ליתן לבונה על גבי גחלים לצורך עישון הפירות?

רב ירמיה בר אבא אמר רב: אסור, משום שיש כאן מלאכת כיבוי בנתינת הלבונה על הגחלים לצורך הנאה שאינה שוה לכל נפש.

ושמואל אמר: מותר היות והוא ראוי לכל נפש, אלא שאינו נוהג אצל עניים מפני שאין להם כסף לקנותו.

רב הונא אמר לבאר את טעמו של רב שאמר אסור — מפני שמכבה בנתינת הלבונה על הגחלים מקצת מן האש הבערת בהן. ולא

ותמהינן: **ומאי שנא** המוליד ריח בבגדים באמצעות הנחת כוס עליהם, מהמוליד ריח של בושם על ידי שמוללו לעץ של בשמים, ומריח בו, וכן קוטמו ומריח בו?

ומשנינן: **התם** במולל עץ של בשמים, **ריחא מיהא איתא**, הריח עצמו כבר נמצא בעץ הבשמים, ובמלילתו או קטימתו **אוסופי הוא דקא מוספי ריחא**.

הכא בהנחת הכוס המבושמת על בגדי המשי — **אולודי הוא דקמוליד ריחא**.

רבא אמר: על גבי גחלת נמו מותר לעשן פירות, מידי דהוה **אבשרא**, שמותר לצלות בשר **אגומרי** על גבי גחלים, שעישון הפירות הוא דבר השוה לכל נפש, והותר לעשות עבורו מלאכת כיבוי או הבערה.

דרש רב גביהא מבי כתיב אפתחא דבי ריש גלותא: "קטורא" — שרי!

דרש, ולא פירש דבריו.

אמר ליה אמרימר: מאי "קטורא"?

אי כוונתך לקטורא שהם קמטים שמגהצים בידי, בשרוולים של הבגדים —

לא יתכן שיהיה מותר לעשות זאת ביום טוב, שהרי **מעשה אומן הוא**, וכל תיקון של מעשה אומן אסור לעשותו ביום טוב מצד מלאכת "מכה בפטיש".

ואי כוונתך שמותר לעשן פירות ביום טוב — הרי אסור לעשן, **דהא קא מכבה** את אש הגחלים בנתינת הלבונה עליהם.

אמר ליה רב אשי לאמימר: לעולם כונתו להתיר לעשן פירות ביום טוב, מפני שהוא

הותרה מלאכת כיבוי אלא לצורך אוכל נפש או לצורך הנאה השוה בכל נפש, וזה תפנוק מיוחד הוא, ואינו שוה לכל נפש.

אמר ליה רב נחמן לרב הונא: **ונימא מר** שאסור ליתן את הלבונה על האש מפני שמבעיר את הלבונה!?

אמר ליה: תחלתו מכבה את אש הגחלים ורק סופו מבעיר את הלבונה, ולכן נקטתי את האיסור הראשון.

אמר רב יהודה: רק על גבי גחלת אסור להניח את הלבונה כדי לעשן פירות, לפי שמכבה ומבעיר לצורך דבר שאינו שוה לכל נפש.

אבל להניח לבונה לצורך עישון פירות על גבי חרס מוסק — מותר, היות ואין כאן כלל כיבוי.

והבערת הלבונה מהחום של החרס המוסק היא הבערה בשינוי, הנחשבת הבערה "כלאחר יד", שאינה אסורה מן התורה אלא רק מדרבנן, והיא הותרה לצורך הנאה ביום טוב אפילו שהיא הנאה של מפונקים בלבד.

ורבה אמר: הבערת הלבונה על גבי חרס נמו אסור, משום דקא "מוליד" ריחא. ואיסור "מוליד" ביום טוב הוא משום שה"מוליד" קרוב הוא לעשיית מלאכה חדשה.

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: סחופי כסא להניח כוס עם ריח בושם אשיראי על בגדי משי **ביומא טבא** — אסור.

מאי טעמא?

משום דקמוליד ריחא בבגדי המשי.